

INTERNATIONAL JOURNAL OF FIELD EDUCATION

Evaluation of Textbooks Used in Teaching Arabic as a Foreign Language (El-Arabiyye-Beyne-Yedeyk B1-B2 Example)

Tawfik Abdo Taher Al-sharabi¹
Gazi University, Faculty, Department
ORCID: 0000-0001-8653-6364

ABSTRACT

The main focus in teaching Arabic as a foreign language is to provide students with language skills (reading-comprehension, writing, speaking and listening) and to teach grammar. In this context, the research aims to examine the el-Arabiyye-beyne-yedeyk textbooks used in teaching Arabic as a foreign language to students at B1-B2 levels in terms of basic language skills and content. Although the textbooks provide sufficient content in terms of grammar, they are insufficient in terms of other language skills. In addition, the variety and interaction of student activities play a critical role in language learning. Therefore, students should be provided with opportunities to practice language and apply grammar rules.

The aim of this study is to analyze the textbooks of the Arabic course set called "el-Arabiyye-beyne-yedeyk", which is widely used in teaching Arabic at the intermediate level (B1-B2). Within the scope of the research, the textbooks for B1 and B2 levels were examined in detail in terms of four basic language skills (listening, speaking, reading, writing) and unit evaluation criteria. In addition, this study aims to evaluate the role of textbooks in developing students' language skills, their effect on strengthening expression and meaning skills, and their contribution to the use of grammar.

As a result of the examinations, it was concluded that basic language skills were addressed in a balanced manner in Arabic textbooks at B1-B2 levels, but the content should be supported with more effective and rich materials. The books should include various activities that will increase students' motivation in the language learning process and develop basic language skills. In this context, it is an important requirement that teaching materials contribute to students' language learning process by increasing content diversity and interaction.

Key Words: Teaching Arabic, Textbooks, Target language, Al-Arabiyya-beyne-yedeyk B1-B2.

ARTICLE INFO

Received: 23.10.2024

Published online:
31.03.2025

¹ Corresponding author:
alsherabitawfik@gmail.com
5342375538

Arapçanın Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Değerlendirilmesi (El-Arabiyye-Beyne-Yedeyk B1-B2 Örneği)

Tawfık Abdo Taher Al-sharabı¹

Gazi Üniversitesi

ORCID: 0000-0001-8653-6364

ÖZET

MAKALE BİLGİSİ

Arapçanın yabancı dil olarak öğretiminde odaklanılan temel amaç, öğrencilere dil becerilerini (okuma-anlama, yazma, konuşma ve dinleme) kazandırmak ve dil bilgisini öğretmektir. Bu doğrultuda, araştırma, B1-B2 seviyesindeki öğrencilere yönelik yabancı dil olarak Arapça öğretiminde kullanılan el-Arabiyye-beyne-yedeyk ders kitaplarını, temel dil becerileri ve içerikler açısından incelemeyi amaçlamaktadır. Ders kitapları, dil bilgisi açısından yeterli içerik sunmasına rağmen, diğer dil becerileri bakımından yetersiz kalmaktadır. Ayrıca öğrenci etkinliklerinin çeşitliliği ve etkileşimi, dil öğreniminde kritik bir rol oynamaktadır. Bu nedenle öğrencilere dil pratiği yapma ve dil bilgisi kurallarını uygulama fırsatları sunulmalıdır.

Bu çalışmanın amacı, orta seviyede (B1-B2) Arapça öğretiminde yaygın olarak kullanılan “el-Arabiyye-beyne-yedeyk” adlı Arapça ders setinin öğretim kitaplarını analiz etmektir. Araştırma kapsamında, B1 ve B2 düzeylerine ait ders kitapları dört temel dil becerisi (dinleme, konuşma, okuma, yazma) ve ünite değerlendirme kriterleri açısından ayrıntılı olarak incelenmiştir. Ayrıca bu çalışma, ders kitaplarının öğrencilerin dil becerilerini geliştirmedeki rolünü, anlatım ve anlam becerilerini güçlendirme üzerindeki etkisini ve dil bilgisi kullanımındaki katkılarını değerlendirmeyi hedeflemektedir.

Yapılan incelemeler sonucunda, B1-B2 seviyesindeki Arapça ders kitaplarında temel dil becerilerinin dengeli bir şekilde ele alındığı ancak içeriklerin daha etkili ve zengin materyallerle desteklenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Kitapların, öğrencilerin dil öğrenme sürecinde motivasyonlarını artıracak ve temel dil becerilerini geliştirecek çeşitli etkinlikler içermesi gerekmektedir. Bu bağlamda, öğretim materyallerinin içerik çeşitliliği ve etkileşimi arttırarak öğrencilerin dil öğrenme sürecine katkı sağlaması önemli bir gerekliliktir.

Anahtar Kelimeler: Arapça öğretimi, Ders kitapları, Hedef dili, el-Arabiyye-beyne-yedeyk B1-B2.

Alınma

Tarihi: 23.10.2024

Çevrimiçi yayınlanma

tarihi: 31.03.2025

Giriş

Arapça, 1972 yılında Birleşmiş Milletler tarafından resmi dillerden biri olarak kabul edilmiştir. Dünya genelinde en yaygın konuşulan diller arasında yer almakta olup, anadil veya

¹ Sorumlu yazar iletişim bilgileri:
alsherabitawfik@gmail.com
5342375538

resmi dil olarak 25'ten fazla ülkede konuşulmaktadır. Ayrıca İslam dünyasında yaygın bir ibadet dili olarak 60'tan fazla ülkede dini metinlerde ve dualarda kullanılmaktadır.

Her dilin kendine özgü zorlukları ve kolaylıkları bulunmaktadır. Maksudoğluna (2018) göre Arapçanın öğrenilmesi İngilizcenin öğrenilmesinden daha kolaydır. Arapçada kelimeyi ezberlemek mantıktır. İngilizcedeki kelimeyi kelime olarak ezberlemek mecburiyeti yoktur. Ancak herkesin dil öğrenme yetenekleri ve deneyimleri farklıdır. Kimi insanlar için Arapça öğrenmek daha kolay olabilirken, diğerleri için durum farklılık gösterebilir. Dil öğrenme süreci, kişinin önceki deneyimleri, ilgisi, öğrenme tarzı ve motivasyonu gibi birçok faktöre bağlıdır.

Arapçanın öğretiminde, öğrencilerin temel dil becerileri, kitaplardaki etkinliklerle geliştirilmeye çalışılır. Yabancı dil öğretiminde, ders kitapları önemli araçlardan biridir. Kolaç'a (2003, s. 105-137) göre, ders kitapları hala öğretmenler ve öğrenciler için temel bir başvuru kaynağı ve vazgeçilmez bir ders aracı olma özelliğini korumaktadır. Çünkü öğretim programlarındaki konuları planlı, düzenli ve aşamalı bir şekilde içermektedir. Bu durum, diğer modern ders araç gereçlerinin geliştirilmiş olmasına rağmen geçerlidir. Yani Halis'in (2002, s. 51) dediği gibi ders kitapları, genellikle öğrencilerin öğrenme deneyimlerine temel oluşturan ve eğitim hedeflerinin gerçekleştirilmesine katkıda bulunan öğretim materyalleridir. Sıklıkla tek başına bile kullanılabilen bu materyaller, eğitim sürecinde önemli bir rol oynar. Aynı zamanda Demirel'e (1993, s. 91) göre kitaplar öğrenme-öğretme sürecinin vazgeçilmez görsel araçlarındandır. Yabancı dil olarak Arapçayı öğretmek ve hedeflenen başarı düzeylerine ulaşmak için nitelikli ve bilimsel standartlara uygun olarak tasarlanmış ders kitapları gerekmektedir.

Kılıç ve Seven'e (2011, s. 87) göre, ders kitabının içeriği programın öğeleriyle uyumlu olmalıdır. Ayrıca öğrenme ilkelerine göre adım adım somuttan soyuta, basitten karmaşığa ilerlemelidir. İçerik, bilinen konuları temel alarak bilinmeyene doğru genişlemeli ve ilişkili olduğu alan ve konularla tutarlı bir şekilde düzenlenmelidir. Aynı zamanda Demirel'in (1999, s. 150) belirttiğine göre, ders kitaplarının etkili bir şekilde hazırlanması, öğretim hedeflerine ulaşmada kritik bir rol oynamaktadır. Bu konuda Şahin'in (2012) vurguladığı gibi etkili bir ders kitabı, öğrenciye iletilmek istenen mesajı en kısa, açık ve anlaşılır biçimde aktarmalıdır. Mesaj tasarım ilkelerine uygun olarak hazırlanan bir ders kitabı, öğrenme ve öğretme süreçlerinde daha işlevsel olacaktır. Tüm ve Ceyhan'ın (2017, s. 432) belirttiği gibi ders kitapları öğretmen ve yöneticilerin amaçlarını gerçekleştirmesine yardımcı olmakla kalmaz, aynı zamanda derslerin yönetiminde bir rehber, sürecin ve öğrenci başarısının fiziksel değerlendirilmesinde bir araç olarak da hizmet eder. Bu bağlamda yabancılara Arapça öğretiminde kullanılan ders kitaplarının seçimi, öğretimin başarılı bir şekilde ilerlemesi için önemlidir. Küçükahmet'in (2011) araştırmasına göre ders kitapları öğrenmeyi kolaylaştırmanın yanı sıra öğrencilere öğretmenin aktardıklarını istedikleri zaman, istedikleri yerde ve istedikleri tempoda tekrar etme imkânı sağlar. Bu noktadan hareketle ders kitaplarının etkili bir şekilde hazırlanması ve seçimi, öğretim süreçlerinin verimliliği ve öğrenci başarısının artırılması açısından büyük önem taşımaktadır.

Arapçanın yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitapları, bir dilin öğrenilmesinde temel kaynaklardır ve doğru bir şekilde tasarlanmış ders kitapları; öğrencilere dil bilgisi, kelime bilgisi ve iletişim becerileri gibi unsurları etkili bir şekilde sunabilmektedir. Bu

nedenle Arapça öğretiminde kullanılan ders kitaplarının değerlendirilmesi, öğrencilere kaliteli bir öğrenme deneyimi sunulmasını sağlamak açısından oldukça önemlidir.

Dil öğrenme süreci dinleme, konuşma, okuma ve yazma gibi dört temel becerinin üzerine kuruludur. Dilin kullanılabilir bütünlüğü, bu becerilerin entegrasyonundan oluşur. Yabancı dil öğretiminde, iletişim asıl hedef olduğundan, bu becerilerin birlikte ele alınması gereklidir. Bu nedenle, Demirel'e (2007, s. 29) göre dil eğitiminde temel amaç, iletişimi sağlayacak şekilde bu becerilerin bütünsel bir şekilde geliştirilmesidir. Bu doğrultuda eğitim ve öğretim faaliyetleri dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini içeren bütüncül bir yaklaşımla yürütülmelidir. Yani iletişim odaklı yabancı dil öğretiminde bu dört becerinin birlikte ve dengeli bir şekilde geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Yabancı dil öğrenme sürecinde öğrencilerin sadece birkaç beceriye odaklanmak yerine, bu dördünü bir arada geliştirmelerinin önemine işaret etmektedir.

Problem Durumu

Bu çalışma, B1-B2 seviyesindeki Arapça öğrenen öğrencilerin kullandıkları ders kitaplarının dil öğrenme sürecine olan etkisini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın temel problemi, bu ders materyallerinin ne derece etkili olduğunu, öğrencilerin dil becerilerini geliştirme sürecinde hangi yönlerinin güçlü, hangi yönlerinin ise yetersiz kaldığını incelemektir. Bu bağlamda, kullanılan ders kitaplarının içerik ve yöntem açısından yeterliliği sorgulanarak, öğrencilerin dil gelişimini nasıl destekledikleri ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Elde edilen bulgular hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin daha bilinçli materyal seçimleri yapmasına ve eğitim kurumlarının dil öğretim süreçlerini iyileştirmesine katkıda bulunacaktır.

Alt Problemler

Bu çalışmanın alt problemleri şu şekilde belirlenmiştir:

- ❖ Her üniteye dört ana dil becerisine (okuma, yazma, dinleme ve konuşma) eşit ağırlık verilmekte midir? Bu becerilerin öğretimi, dengeli bir şekilde mi sunulmaktadır?
- ❖ Her ünitenin dört bölüme ayrılması ve alt konuların (hazırlık çalışmaları, okuma, dil bilgisi, dinleme, konuşma ve yazma) düzenlenme sırası, öğrencilerin dil öğrenme sürecine uygun mudur?
- ❖ Dil bilgisi konularının her üniteye beş farklı başlık altında sunulması, öğrencilerin dil bilgisi kazanımlarını etkili bir şekilde edinmesine olanak sağlıyor mu? Bu dil bilgisi konuları, öğrencilerin seviyelerine uygun olarak mı seçilmiş mi?
- ❖ Ünite sonlarında yer alan “öğrenelim”, “neler öğrendik”, “öz değerlendirme” ve “kelime listesi” bölümleri, öğrencilerin öğrenme süreçlerini değerlendirmede yeterli mi? Bu bölümlerin, öğrencilerin dil öğrenme hedeflerine ulaşmalarına nasıl katkı sağladığı yeterince açık mı?

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, orta seviyede (B1-B2) Arapça öğretiminde yaygın olarak kullanılan “El-Arabiyye-beyne-yedeyk” adlı Arapça öğretim seti, 2000 yılında, Suudi Arabistan’daki Kral Suud Üniversitesi tarafından hazırlanmıştır. Bu set, Arapçayı yabancı dil olarak öğrenenler için geniş çapta kullanılan bir öğretim materyali olmuştur. Bu araştırma kapsamında, B1 ve B2 düzeylerine ait ders kitapları dört temel dil becerisi (dinleme, konuşma, okuma, yazma) ve ünite değerlendirme ölçütleri açısından ayrıntılı olarak incelenmiştir. Ayrıca bu çalışma, ders kitaplarının öğrencilerin dil becerilerini geliştirmedeki rolünü, anlatım ve anlam becerilerini güçlendirme üzerindeki etkisini ve dil bilgisi kullanımındaki katkılarını değerlendirmeyi hedeflemektedir. Ders kitaplarının içerik ve yapısının, dil öğretim sürecine sağladığı katkılar bağlamında ne derece etkili olduğu da araştırmanın odak noktalarından biridir.

Sınırlılık

Çalışma Arapça yabancılar için el-Arabiyye-beyne-yedeyk setinin B1- B2 (orta düzey) ders kitaplarında dil bilgisi ve dil becerilerinin (okuma-anlama, yazma, dinleme ve konuşma) nasıl öğretildiğinin incelenmesi ile sınırlıdır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, “el-Arabiyye-Beyne-Yedeyk” adlı Arapça dil öğretim setinin orta seviye (B1-B2) ders kitapları betimsel araştırma yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Betimsel araştırma, mevcut durumu olduğu gibi ortaya koymayı ve bu durumu sistemli bir şekilde incelemeyi amaçlayan bir araştırma yöntemidir (Karasar, 2012). Bu bağlamda, ilgili kitapların üniteleri, temel dil becerileri ve dil bilgisi unsurları açısından içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Böylece setin dil öğretimi açısından etkinliği ve öğrencilerin dil gelişimine katkısı hakkında kapsamlı bir analiz yapılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Yabancı dil olarak Arapça öğretiminde kullanılan “el-Arabiyye-beyne-yedeyk” seti evreni, bu set içerisinde B1-B2 ders kitapları da örneklemi temsil etmektedir.

Verilerin Analizi

Kategorisel içerik analizi, özellikle kitap incelemelerinde sıkça kullanılan bir yöntemdir ve nitel verilerin sistematik bir şekilde değerlendirilmesine dayanır. Bu analiz yönteminde temel dil becerileri (okuma, yazma, dinleme, konuşma) ve dil bilgisi unsurlarının çeşitliliği, işlenme sıklığı, zorluk derecesi ve öğrencilerin dil becerilerini geliştirmedeki etkinliği gibi konuların incelenmesine odaklanmaktadır. Analiz süreci, kitaplardan elde edilen verilerin toplanması,

incelenecek kitaplardan ya da materyallerden dil becerileri ve dil bilgisi ile ilgili veriler toplanmaktadır.

Araştırmanın güvenilirliğini artırmak amacıyla, verilerin tekrarlanabilir bir biçimde kategorize edilmesine dikkat edilir. Aynı zamanda bulguların geçerliğini sağlamak için, verilerin dikkatlice sınıflandırılması ve doğru kategorilere ayrılması oldukça önemlidir. Titizlikle yapılan bu süreç, elde edilen sonuçların daha güvenilir ve geçerli olmasına katkıda bulunmaktadır.

Bulgular

Bu konuda Özbay'a (2003, s. 60) göre ders kitapları; tasarımından yazımına, yazımından dağıtımına, dağıtımından kullanımına kadar önemli bir materyal olarak Türkçe öğretiminin vazgeçilmez bir unsurudur. Aynı zamanda Yalçın'a (1994, s. 12) göre bir ders kitabı, genel olarak alandaki uzman ve uygulayıcılar tarafından kabul edilen bilgileri düzenli bir şekilde sunan araçtır. Ancak bu konuda Çerçi'ye (2016) göre ise ders kitaplarının anlama-anlatma sürecinin, öğretmen-öğrenci etkileşimi ile sürdürülmesi gerektiğini ortaya koymuştur.

Arapça öğretiminde kullanılan "el-Arabiyye-beyne-yedeyk" ders kitaplarının ünitelerine incelendiğinde, B1 ve B2 seviyelerinde genellikle temel dil becerilerine odaklanılmaktadır. Her ünite, dört ana dil becerisini içerecek şekilde tasarlanmıştır. Bu da okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerilerini kapsamaktadır. Bununla birlikte, her bir ünite, dil bilgisinin de temelini oluşturan yaklaşık beş farklı konuyu içeren bir dil bilgisi bölümüyle desteklenmektedir.

Arapçanın yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitapları olan "el-Arabiyye-beyne-yedeyk" setinde, orta düzey (B1-B2) seviyede iki kitap bulunmaktadır. Her bir kitap sekiz ünite içermekte olup, her ünite kendi içinde dört bölüme ayrılmıştır. Her ünite, hazırlık çalışmaları, okuma, dil bilgisi, dinleme, konuşma ve yazma gibi alt konuları içermektedir. Ünite sonlarında ise öğrenme aşamasında yardımcı olacak bölümler olan "öğrenelim", "neler öğrendik", "öz değerlendirme" ve "kelime listesi" gibi bölümler yer almaktadır.

El-Arabiyye-beyne-yedeyk B1-B2 ders kitaplarında ünitelerinde temel dil becerileri ve dil bilgisi aşağıdaki gibi sunulmaktadır:

El-Arabiyye-beyne-yedeyk B1-B2 ders kitaplarında öğrencilere yönelik ders kitaplarında alımlama dil becerilerinin kazanımı aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 1

El-Arabiyye-beyne-yedeyk B1-B2 ders kitaplarında alımlama dil becerileri üzerine bir değerlendirme

Üniteler	Okuma-anlama	Dinleme
1.Sağlık Hizmeti	Ağrıyı anlatma ve tedavi ve diyet hakkında sorma.	Dinlediği diyalogu anlaması ve boşlukların doldurulması
2.Yeniden yaratma	Hastalıktan sonra sağlıkla ilgili soruşturma ve bazı öneriler sunma.	Dinlediği diyalogu anlaması ve diyalogla ilgili sorular
3.Evlilik	Endişelenme hakkında sorma ve eş seçimi hakkında görüş belirtme	Evlilik hayatı hakkında bir diyalog ve bir metin dinledikten sonra öğrencinin ne kadar anladığını ölçme ve değerlendirme soruları.

4.Şehirde yaşamak	Köyden şehre taşınmak, şehirdeki sorunlardan duyduğu korkuyu anlatma. Yönler hakkında soru sorma. Talimat vermek ve Büyük şehirleri karşılaştırmak.	‘Şehirden köye taşınmakla ilgili diyalog dinlemek ve ‘Bir aile tatilde’ başlıklı küçük diyalog metnini dinledikten sonra birkaç genel soru.
5.Eğitim- Öğretim	Bilim ve öğrenmeyle ilgili iki şiir ve iki kısa metnin okunması ve ardından anlama soruları.	‘Yurtdışında eğitim alma’ ve ‘Müslümanlar arasında bilimi geliştirme arzusuyla ilgili kısa bir metni dinlemek.
6.Meslekler	Eğitim-öğretim ile ilgili iki metnin okunması ve ardından anlama soruları.	Meslek veya meslek yerini değiştirmeye ilgili bir diyalog ve metnin dinlenmesi, ardından duyulanı anlamaya yönelik sorular.
7.Arapça	İki metnin okunması ve ardından ana konuyu anlamak için birkaç soru.	Eğitime başvurmayla ilgili bir diyalog ve bir metni dinlemek ve dinlediğine dair sorular.
8.Ödüller	İki diyalog ve iki metnin okunmasının ardından, anlama düzeyini ölçmek ve ana fikri ortaya çıkarmak için sorular hazırlanacaktır	Bir diyalog metni ve bir düz metin aracılığıyla dinlediğini anlama ardından anlama soruları.
9.Dünya küçük bir köy	İki diyalog ve iki metnin okunması, ardından ana fikri ortaya çıkarmak için anlama soruları ve genel anlamaya yönelik sorular.	E-posta ve e-kitap hakkında kısa bir diyalog ve metnin dinlenmesi ardından anlama soruları.
10.Temizlik	İki diyalog ve iki metnin okunması, ardından doğru ve yanlış sorularla öğrencinin okuduğunu anlama düzeyini belirlemeye yönelik sorular, çoktan seçmeli ve ana fikirlerin çıkarılması.	Temizlikle ilgili iki konuyu ele alan kısa bir diyalog ve metnin dinletilmesinin ardından, öğrencinin dinlediğini anlama düzeyini ölçecek sorular hazırlanacaktır.
11.İslam	İki diyalog ve iki metnin okunmasının ardından, her biriyle ilgili anlama sorularının sorulması.	İslam’la ilgili iki diyalog ve iki kısa metnin dinlenmesi ve ardından öğrencinin duyduğunu anlama düzeyini ölçmek için sorular sorulması.
12.Gençler	İki diyalog ve iki metnin okunması, ardından çeşitli anlama soruları.	Gençlik ve evlilikle ilgili kısa bir diyalog ve metnin dinlenmesi, ardından öğrencinin dinlediğini ne kadar anladığını ölçecek sorular.
13.İslam dünyası	İki diyalog ve iki metnin okunması ardından okunanlar hakkında sorular.	İki haberin dinlenmesi, ardından anlama soruları.
14.Güvenlik	İki diyalog ve iki metnin okunması ardından okunanlar hakkında sorular.	İki hikâyenin dinlenmesi, ardından öğrencinin dinlediğini anlama düzeyini ölçecek anlama soruları.
15.Kirlilik	İki diyalog ve iki metnin okunması	Bir haber yayınındaki iki metni

	ardından okunanlar hakkında sorular.	dinleme. Bunlardan ilki, gazın yakıt yerine kullanılmasıyla ilgili, ikincisi ise küresel sıcaklıktaki artış gibi bir sorunla ilgilidir. Ardından dinlediğini anlamaya yönelik sorular gelmektedir.
16.Enerji	İki diyalog ve iki metnin okunması, ardından ana fikirlerin ortaya çıkarılması ve okunanın ne ölçüde anlaşıldığına yönelik anlama soruları.	İki haber metnini dinleme, ilki petrol fiyatlarındaki düşüşle ilgili, diğeri ise petroldeki yükselişin Türkiye'ye etkileriyle ilgili sorular.

El-Arabiyye-beyne-yedeyk B1-B2 ders kitaplarında, alımlama dil becerileri üzerine yapılan değerlendirme, öğrencilerin okuma-anlama ve dinleme becerilerini geliştirmeye odaklanmaktadır. Her ünite belirli bir temaya sahiptir ve bu temalar kapsamında çeşitli metinler ve diyaloglar sunulmaktadır. Okuma-anlama bölümlerinde, öğrenciler genellikle iki metin veya diyalog okur ve ardından anlama düzeylerini ölçmek amacıyla verilen soruları yanıttır. Dinleme bölümlerinde ise öğrenciler, konuyla ilgili diyaloglar veya metinleri dinledikten sonra, duyduklarını ne kadar anladıklarını belirlemek için sorulara cevap verirler. Bu yapı, öğrencilere hem metinlerin ana fikrini hem de detayları anlamaları için gerekli beceriler kazandırmayı amaçlamaktadır. Her ünite, farklı günlük yaşam konularını ele alarak dilin pratik kullanımını teşvik eder ve öğrencilerin dil yeterliliklerini kademeli olarak artırmayı hedeflemektedir.

Arapçanın yabancı dil olarak öğretiminde B1-B2 (Orta Düzey) seviyelerindeki ders kitaplarında, üretim dil becerileri konuşma ve yazma üzerine odaklanan ana başlıklar aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 2

El-Arabiyye-beyne-yedeyk B1-B2 ders kitaplarında üretim dil becerileri üzerine bir değerlendirme

Üniteler	Yazma	Konuşma
1.Sağlık Hizmeti	Karışık kelimelerden cümle oluşturma, iki fotoğraf arasında karşılaştırma yapma ve hazır cümlelerin farklı yazılması.	Diyalog tamamlaması, fotoğrafla ilgili anlatım ve karşılaştırma.
2.Yeniden yaratma	Belli bir konu hakkında yazma ve nesih yazımı ile ilgili birkaç cümle yazma.	Grup şeklinde gerçekleştirilen bir konuşma ve ardından soru-cevap etkinliği.
3.Evlilik	Fotoğraf hakkında yazma, evlilik hayatı hakkında yazma ve nesih hattı hakkında birkaç cümle yazma.	İkili grup halinde konuşma ve karı-koca iletişimi konularında tartışma.
4.Şehirde yaşamak	Anlatım, araba kazaları (resimler) nesih alfabesinde- yazılan ve telaffuz edilmeyen harflerin yazılması.	Şehirde ve köyde yaşamı karşılaştırmak, şehir resimlerini karşılıklı olarak anlatmak ve haritaya bakarak yönlerle ilgili bir etkinlik yapmak.
5.Eğitim- Öğretim	Paragraf yazma- cümle yazma- soruları cevaplama- nesih yazısı	Neden ve ne yapıyorsun sorularıyla başlayan soruları yanıtlamaya yönelik

	eğitimi.	ikili bir etkinliktir. Grup etkinliği ve tartışma.
6.Meslekler	Doğrudan anlatım, iş ve eğitim aşamalarıyla ilgili konularda birkaç cümle yazmak.	İkili ve grup iletişim etkinliği ardından yabancı ülkelere göçle ilgili konuların tartışma.
7.Arapça	Belli bir konu hakkında yazma, kısa cümleler yazma, paragraf yazma, nesih hattı eğitimi ve vasıl hemzesinin yazımı.	İletişimsel sorular ve tartışmalar yoluyla ikili bir aktivite.
8.Ödüller	Belli bir konu hakkında yazma, metni hikâyeye dönüştürmek, nesih yazısı eğitimi ve “ﻯ” ile başlayan kelimeye “ﻯ” eklemek.	İki kişilik soru-cevap etkinliği, bilgi yarışması düzenleme ve birinciye seçme.
9.Dünya küçük bir köy	Eski ve modern ulaşım araçları hakkında paragraflar yazmak ve fakir ile zengin ülkeler arasında karşılaştırma yapmak.	İletişimsel sorularla zıt bir aktivite, modern iletişim araçlarıyla ilgili konuların tartışılması. Grup etkinliği dünyayla ilgili konuların tartışılması.
10.Temizlik	Paragraf yazma, diyalogu öyküleyici metne dönüştürme.	Karşılıklı sorular yoluyla işbirlikçi bir etkinlik- her türlü temizlik ile ilgili önemli konuların tartışıldığı bir grup etkinliğidir.
11.İslam	Bir diyalogun öyküleyici bir metne dönüştürülmesi, paragraf yazma	Karşılıklı sorularla ayrı bir etkinlik ve İslam ile ilgili konuların tartışıldığı bir grup etkinliği
12.Gençler	Diyalogu öyküleyici metne dönüştürme, paragraf yazma ve rika hat sanatı öğretme.	Karşılıklı sorular ve aile üyelerine nasıl davranıldığına ilişkin konuların tartışıldığı ayrı bir grup etkinliği ve iki tedavi türünün karşılaştırılması.
13.İslam dünyası	Paragraf yazma ve metni paragraflara ayırma.	Çoğu Müslümanlarla ilgili olan çeşitli konuların tartışıldığı bir grup etkinliği ardından fikir alışverişi yoluyla karşılıklı sorulardan oluşan ayrı bir etkinlik.
14.Güvenlik	Belli bir konu hakkında yazma, paragraf yazma, rika hattı eğitimi, kelimenin sonunda hemzenin yazımı.	İkili gruplar halinde karşılıklı sorular sorma, belli bir fotoğraf hakkında konuşma, suç toplumu nasıl etkiler konusu hakkında tartışma.
15.Kirililik	Bir diyalogu metne dönüştürmek. İki uzun konu yazmak	İki resmin tanımlanıp karşılaştırılması yoluyla bireysel bir etkinlik, karşılıklı soruların paylaşılmasıyla ayrı bir etkinlik ve ardından iki eser arasında karşılaştırma yapılması.
16. Enerji	Üç konuyu sınıfta tartıştıktan sonra yazma, rika hattı eğitimi, kelime ortasında hemze yazımı.	Karşılıklı sorular ve enerjiyle ilgili konuların tartışıldığı bir grup etkinliğidir.

Tablo, El-Arabiyye-beyne-yedeyk B1-B2 ders kitaplarındaki ünitelerin yazma ve konuşma becerilerine yönelik etkinliklerini özetlemektedir. “Sağlık Hizmeti” ünitesinde, yazma

becerileri, karışık kelimelerden cümle oluşturma ve fotoğraf karşılaştırma gibi aktivitelerle geliştirilirken, konuşma becerileri, diyalog tamamlama ve fotoğraf anlatımı ile pekiştirilmektedir. “Yeniden Yaratma” ünitesinde yazma çalışmaları belli bir konu hakkında yazma ve nesih yazımı ile ilgilenirken konuşma becerileri grup konuşmaları ve soru-cevaplarla desteklenmektedir. “Evlilik” ünitesinde fotoğraf ve evlilik hayatı hakkında yazma aktiviteleri yapılırken konuşma becerileri ikili grup tartışmaları ile geliştirilmektedir. “Şehirde Yaşamak” ünitesinde anlatım ve araba kazaları konularında yazma çalışmaları yapılırken, konuşma becerileri şehir ve köy yaşamını karşılaştırma etkinlikleri ile güçlendirilmektedir. “Eğitim-Öğretim” ünitesinde paragraf yazma ve nesih yazısı eğitimi bulunurken konuşma becerileri ikili etkinlikler ve grup tartışmaları ile desteklenmektedir. “Meslekler” ünitesinde doğrudan anlatım ve iş hayatı hakkında yazma aktiviteleri yer alırken, konuşma becerileri ikili ve grup iletişim etkinlikleri ile geliştirilmektedir. “Arapça” ünitesinde belirli konular hakkında yazma ve nesih hattı eğitimi yapılırken konuşma becerileri iletişimsel sorular ve tartışmalarla pekiştirilmektedir. “Ödüller” ünitesinde metni hikâyeye dönüştürme ve nesih yazısı eğitimi bulunurken konuşma becerileri soru-cevap etkinlikleri ve bilgi yarışmaları ile desteklenir. “Dünya Küçük Bir Köy” ünitesinde ulaşım araçları ve ülkeler hakkında yazma çalışmaları yapılırken konuşma becerileri grup tartışmaları ile geliştirilmektedir. “Temizlik” ünitesinde paragraf yazma ve diyalogu öyküleyici metne dönüştürme aktiviteleri yer alırken konuşma becerileri işbirlikçi grup etkinlikleri ile pekiştirilmektedir. “İslam” ünitesinde diyalogun öyküleyici metne dönüştürülmesi ve paragraf yazma çalışmaları bulunurken konuşma becerileri İslam konularında grup tartışmaları ile desteklenmektedir. “Gençler” ünitesinde diyalogu öyküleyici metne dönüştürme ve rika hat sanatı öğretme aktiviteleri yapılırken konuşma becerileri aile konularında tartışmalarla geliştirilmektedir. “İslam Dünyası” ünitesinde paragraf yazma ve metni paragraflara ayırma çalışmaları bulunurken konuşma becerileri Müslümanlarla ilgili grup tartışmaları ile pekiştirilmektedir. “Güvenlik” ünitesinde belirli konular hakkında yazma ve rika hattı eğitimi yer alırken konuşma becerileri karşılıklı sorular ve suçun toplum üzerindeki etkisi konularında tartışmalarla desteklenmektedir. “Kirlilik” ünitesinde diyalogu metne dönüştürme ve uzun konular yazma aktiviteleri yapılırken konuşma becerileri resim tanımlama ve tartışmalarla geliştirilmektedir. “Enerji” ünitesinde üç konu tartışıldıktan sonra yazma ve rika hattı eğitimi yapılırken konuşma becerileri enerji konularında grup tartışmaları ile pekiştirilmektedir.

Tablo 3

El-Arabiyye-beyne-yedeyk B1-B2 ders kitaplarının ünitelerindeki dil bilgisi ana başlıkları aşağıdaki gibidir:

Üniteler	Dil bilgisi
1.Sağlık Hizmeti	Harf-i cerler, Cinsini nefyeden ‘lâ’, şimdiki zaman, geçmiş zaman ve gelecek zaman, kelime çeşitleri (isim, fiil, harf).
2.Yeniden yaratma	Arapçada soru yapıları, özne, olumsuzluk edatı ve ma’rife ve nekre.
3.Evlilik	Müzekker ve müennes isimler, cümle çeşitleri (isim- fiil) ve zamirler
4.Şehirde yaşamak	Bağlaç edatları, belirtili nesne, haber çeşitleri, haberin cümle başında gelmesi, fiil zamanları (şimdiki, geçmiş ve emir).
5.Eğitim- Öğretim	İsim tamlaması (izâfet terkibi), isim çeşitleri (tekil, ikil ve çoğul), muzârî fiil ve cezmeden edatlar.

6.Meslekler	Olumsuzluk (nefiy) edatları, lâzım ve müteaddi fiiller, işaret zamirleri ve müennes sâlim
7.Arapça	İsm-i mevsuller, harf-i cerler, isimlere birleşen zamirler ve mefûlü mutlak.
8.Ödüller	Cemi münnes sâlim, atıf harfleri ve merfû munfasıl zamirler.
9.Dünya küçük bir köy	Emir fiil, geçmiş zamanı, maksûr, mankûs ve memdûd isimler ve şimdiki zaman
10.Temizlik	İsm-i mevsuller (ilgi zamirleri) (2), müsennâ, istifhâm edatları.
11.İslam	Sahîh ve müteallak Arap harfleri, cemi teksir'in irâbı, cemi müennes sâlim ve 3-10 arası sayılar ve temyizleri
12.Gençler	Muzârî fiili cezmeden edatlar, marife ve nekre, merfû muttasıl zamirler ve mansup munfasıl zamirler
13.İslam dünyası	Yer zarfları, lâzım ve müteaddi fiiller, zaman zarfları ve efâl'-i hamse (beş fiil)
14.Güvenlik	Sıra sayıları, münâdâ, esmâ-i hamse (beş isim) ve hâl,
15.Kirililik	Emir kipi, yalın işaretler, naspeden edatlar ve cezm eden edatlar.
16.Enerji	Lafzî izâfet, mefûlün maah ve önceki gramerlerin gözden geçirilmesi.

Tabloya baktığımızda yabancı dil olarak Arapça öğretiminde kullanılan ders kitaplarının orta seviyesi (B1-B2) setlerinin dil bilgisi değerlendirilmesi yapılmıştır. Genel olarak yabancı dil olarak Arapça öğretiminde kullanılan ders kitaplarının orta (B1-B2) seviyesinde ileri dil bilgisi öğrencilere öğretilmiştir. Aynı zamanda dil bilgisi her bölümün okuma becerisinden sonra anlaşılır bir şekilde özetlenmiştir.

Tablo 4

El-Arabiyye-beyne-yedeyk B1-B2 ders kitaplarında inceleme kriterleri

Dil bilgisi yapıları	Kitapların dil bilgisi konularını kapsamlı ve anlaşılır bir şekilde açıklayıp açıklamadığı değerlendirilmiştir.
Kelime Dağarcığı	Her bir kitabın sunduğu kelime hazinesinin genişliği ve uygunluğu incelenmiştir.
Okuma ve Anlama Metinleri	Okuma parçalarının zorluk seviyesi, metinlerin kültürel ve günlük hayata uygunluğu göz önünde bulundurulmuştur.
Dinleme Materyalleri	Dinleme egzersizlerinin çeşitliliği, netliği ve günlük konuşma diline uygunluğu değerlendirilmiştir.
Konuşma Aktiviteleri	Konuşma etkinliklerinin öğrencilere sağladığı pratik yapma imkânı ve etkileşim düzeyi incelenmiştir.
Yazma Alıştırmaları	Yazma çalışmalarının öğrencilerin dil becerilerini geliştirme düzeyi ve çeşitliliği değerlendirilmiştir.
Görseller ve Ek Materyaller	Kitaplarda yer alan görsellerin ve ek materyallerin öğretim sürecine katkısı incelenmiştir.
Kültürel İçerik	Kitapların Arap kültürü ve sosyal yaşamına dair ne kadar bilgi verdiği göz önünde bulundurulmuştur.
Ölçme ve Değerlendirme Araçları	Kitapların sunduğu testler ve değerlendirme araçlarının öğrencilerin dil seviyesini doğru bir şekilde ölçme kapasitesi değerlendirilmiştir.

Orta seviyede (B1-B2) Arapça öğretimi için yabancılara yönelik ders kitaplarını incelemek üzere belirlenen ölçütler, öğrencilerin dil becerilerini kapsamlı ve etkili bir şekilde geliştirmeye yönelik çeşitli yönleri içermektedir.

Bu ölçütler, B1-B2 seviyesinde Arapça öğrenen öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun materyallerin seçilmesine ve kullanılmasına yardımcı olur. Öğretim materyallerinin bu

ölçütlere göre değerlendirilmesi, öğrenme sürecinin etkinliğini artırır ve öğrencilerin dil becerilerini daha verimli bir şekilde geliştirmelerini sağlamaktadır.

Bu kitap, dil öğrenme sürecinde her beceriyi geliştirmeye yönelik kapsamlı bir yaklaşım sunmaktadır. Okuma becerisinden yazma becerisine kadar her alan, öğrencinin dildeki yetkinliğini artırmaya yönelik olarak yapılandırılmıştır. Okuma ve dinleme metinleri, öğrencilerin kelime bilgisi, dil bilgisi ve anlama becerilerini pekiştirmeyi amaçlarken, konuşma ve yazma alıştırmaları dilin aktif kullanımını teşvik etmektedir. Kitap, ayrıca öğrencilere düzenli değerlendirme fırsatları sunarak, ilerlemelerini takip etmelerini ve eksik alanlarda kendilerini geliştirmelerini sağlamaktadır.

Okuma Becerisi

Her üniteye dört metin, iki diyalog metni ve iki öyküsel metin bulunmaktadır. İlk kitapta diyalog metinleri sayısı üç iken ikinci kitapta dört diyalogtur. Bu durum öyküleyici metinlerin daha girift hale gelerek ve uzunluklarının artarak sayılarının arttığını gösterir. Bu, öğrencinin bir seviyeden diğerine geçerken ulaşması beklenen hedefle orantılıdır.

Her üniteye önceki temel metinlere ek olarak dinlediğini anlama becerisini geliştirmeye yönelik iki metin yer almaktadır.

Konuşma Becerisi

Kitap her üniteye, her diyalogdan sonra ikili ve dörtlü gruplarla konuşma alıştırmaları içermektedir.

Bu alıştırmalar, öğrencinin dili kullanmada akıcılık kazanması için iletişim çerçevesinde yapılmıştır. Bu alıştırmaların çoğunun öğrenenler arasında etkileşimi, katılımı ve iletişimi sağlamaya yönelik ikinci bir etkinlik ve takım çalışması şeklinde olduğu kaydedilmektedir.

Bu tür pratikler

- 1- Fotoğrafların açıklamasını arkadaşınızla paylaşın,
- 2- Arkadaşınızla soru ve cevap alışverişinde bulunmak,
- 3- Arkadaşınızla diyaloglar kurun,
- 4- Aşağıdaki durumlarda ne yaparsınız?
- 5- Arkadaşınızla müzakere edin.
- 6- İki resmi karşılaştırın.
- 7- Ne diyorsun?
- 8- Neyi tercih edersiniz? Ve neden?
- 9- Konunun arkadaşlarınızla tartışılması.

Dinleme Becerisi

Dinleme becerisi, dil öğreniminde temel bir yetkinliktir ve kitapta iki farklı şekilde geliştirilmiştir.

Birincisi, öğrencilerin ünite boyunca karşılaştıkları temel metinleri dinlemeleridir. Bu aşamada öğrencilere, dilin genel yapısını ve kelime hazinesini öğrenmeleri için dinleme fırsatı

sunulmaktadır. Temel metinler genellikle o üniteye özgü dil bilgisi ve kelime bilgisi içerir. Öğrenciler, bu metinleri dinlerken dilin doğal akışını, telaffuzları ve vurguları öğrenmektedir. Ayrıca, bağlam içinde kelimelerin nasıl kullanıldığını anlama becerisi geliştirirler. Bu, dil bilgisi kurallarını öğrenmenin yanı sıra, metinleri doğru bir şekilde anlamaya yönelik bir süreçtir.

İkincisi, her üniteye öğrenciler dinlediğini anlama becerilerini geliştirmek için iki ayrı metin dinlemektedirler. Bu aşamada öğrencilerin, duydukları metni detaylı bir şekilde analiz etmeleri ve sorulara cevap verebilmeleri hedeflenmektedir. Dinleme, sadece pasif bir beceri değil, aktif bir anlama sürecidir. Bu nedenle, öğrencilerin metinlerde geçen bilgileri tanıma, ana fikri çıkarma, detayları ayırt etme ve verilen ipuçlarından anlam çıkarma gibi farklı düzeylerde anlama becerileri test edilmektedir. Dinlediğini anlama bölümleri, dildeki ince nüansları ve konuşmacıların niyetlerini daha derinlemesine kavrayabilmeyi amaçlar. Böylece, öğrenci hem genel hem de ayrıntılı anlama becerilerini pekiştirmektedir.

Bu iki yöntem, öğrencilerin farklı düzeylerde dinleme becerilerini geliştirmeyi ve dil öğreniminde daha etkin bir şekilde ilerlemelerini sağlamaktadır.

Yazma Becerisi

Kitap, yazılı anlatıma büyük önem atfetmektedir. Bunun temel nedeni, yazma becerisinin dil öğreniminin en somut göstergelerinden biri olmasıdır. Yazma, dil bilgisi, kelime dağarcığı, yapı ve anlamı bir araya getirerek dil becerilerinin bütünleşmiş bir ifadesi olarak kabul edilir. Bu sebeple, kitapta yer alan ünitelerde yazma becerisini geliştirmeye yönelik önemli bir alan ayrılmıştır. Bu sayfalar, öğrencilerin yazılı ifade becerilerini geliştirmeleri için üç farklı alıştırmaya sahiptir.

Alıştırmalar, öğrencilerin düşüncelerini organize etmelerine, cümle yapılarını daha doğru ve etkili bir şekilde kullanmalarına olanak tanımaktadır. Ayrıca, dilbilgisel doğruluğu ve kelime seçimlerini geliştirmeleri için fırsatlar sunmaktadır. Bu yapı, öğrencilerin yazma süreçlerini adım adım ilerletmeleri ve yazılı anlatımda kendilerini daha rahat ifade edebilmeleri için bir rehber niteliği taşımaktadır.

Bu yaklaşım, öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmelerine yönelik sürekli bir fırsat sunmakta ve böylece dil öğreniminde daha kapsamlı bir gelişim sağlamaktadır.

Dil Bilgisi

İkinci kitap, öğrencilere bazı gramer kurallarını teorik olarak tanıma fırsatı sunarak başlamış ve bu kuralları birinci düzeyde işlevsel bir şekilde tanımlamıştır. Gramer notları, öğrencilere kolay ve sıralı bir şekilde sunulmuş, böylece öğrencilerin gramer kurallarını daha kolay bir şekilde anlayabilmeleri amaçlanmıştır. Öğrenciye 61 adet teorik dil bilgisi kuralını öğrenme ve uygulama fırsatı verilmiş, ardından son üniteye kitapta bahsedilen dil bilgisi kurallarının tekrarı yapılmıştır.

Kitapta her iki üniteden sonra ‘Kendinizi değerlendirin’ başlığı altında öğrencinin öğrendiklerini test etmesi amaçlanmıştır.

Birinci değerlendirme, kitabın başında yer alan seviye belirleme sınavıdır. Kimin ikinci kitabı okuyabileceğini, seviyesinin öğrenime uygun olup olmadığını bilmeyi amaçlar. Böylece kimin ikinci seviyeye geçmeden önce ilk kitabı çalışması gerektiğini ortaya çıkarır.

İkinci değerlendirme, kitabın ortasında yapılır. Ara sınav gibi öğrencinin şimdiye kadar öğrendiklerini test etmektedir.

Üçüncü değerlendirme ise kitabın sonunda kapsamlı bir final sınavı gibidir.

Bu değerlendirmeler, öğrencinin gerçek başarılarını belirlemek ve öğrenme sürecini iyileştirmek, öğrenciyi daha ileri seviyelere taşımak amacıyla yapılır.

El-Arabiyye-Beyne-Yedeyk Setinin Orta Seviye (B1-B2) Ders Kitaplarındaki Temel Dersler

Yabancı dil olarak Arapça öğretiminde kullanılan B1-B2 seviyesindeki ders kitaplarından birinde toplamda 208 saatlik bir ana derse yer verilmiştir. İkinci kitapta da aynı şekilde 208 saatlik bir ders süresi bulunmaktadır.

Arapçanın yabancı dil olarak öğretiminde, orta seviyedeki (B1-B2) ders kitabı, toplamda 16 üniteden oluşmaktadır ve her bir ünite aşağıdaki gibi tasarlanmıştır:

Tablo 5

El-Arabiyye-beyne-yedeyk ders kitabı B1 kitabının 1. ünitesi

Ünitelerin tasarımı	
Diyalog, anlama ve kelime dağarcığı alıştırmaları (1)	2sayfa
Sesler	1 sayfa
Dil bilgisi (1)	1 sayfa
Dinlediğini anlama ve konuşma (1)	1 sayfa
Metni okuma, anlama ve kelime dağarcığı alıştırmaları (1)	2 sayfa
Dil bilgisi (2)	2 sayfa
Diyalog, anlama ve kelime dağarcığı alıştırmaları (2)	2 sayfa
Dil bilgisi (3)	1 sayfa
Dinlediğini anlama ve konuşma (2)	1 sayfa
Metni okuma, anlama ve kelime dağarcığı alıştırmaları (2)	2 sayfa
Dil bilgisi (4)	2 sayfa
Hızlı ifade	2 sayfa
Yazım kuralları	1 sayfa
Toplam	20 sayfa

Her ünite de genellikle tablodaki beceriler ele alınır ve her birim yaklaşık olarak 20 sayfa uzunluğundadır.

Arapçanın yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan B1 seviyesindeki ders kitabının 1. ünitesi, çeşitli dil becerilerini kapsayan kapsamlı bir müfredatla tasarlanmıştır. Ünite, diyaloga dayalı anlama ve kelime dağarcığı alıştırmalarıyla başlar (2 sayfa) ve seslerle ilgili çalışmalarla devam eder (1 sayfa). Dil bilgisi konuları üç farklı bölümde ele alınır; ilki 1 sayfa, ikincisi 2 sayfa ve üçüncüsü 1 sayfa olmak üzere toplam 4 sayfa ayrılmıştır. Dinlediğini anlama ve konuşma becerileri iki ayrı bölümde (1'er sayfa) geliştirilir. Metin okuma, anlama ve kelime dağarcığı alıştırmaları, her biri 2 sayfa olmak üzere iki kez toplamda 4 sayfa ile

desteklenir. Ünite ayrıca hızlı ifade becerileri (2 sayfa) ve yazım kuralları (1 sayfa) konularını içerir. Bu şekilde toplam 20 sayfa üzerinden dilin farklı yönlerine odaklanılarak öğrencilerin kapsamlı bir dil eğitimi almaları hedeflenmiştir.

El-Arabiyye-Beyne-Yedeyk B1-B2 Seviyelerindeki Ders Kitaplarının Orta Düzeyinin Temel Dil Becerileri Açısından Değerlendirilmesi

Yabancı dil olarak Arapça öğretiminde kullanılan ders kitaplarının orta seviyede temel dil becerileri kapsamında değerlendirilerek dil bilgisi, okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerilerini ne ölçüde geliştirdiği incelenmelidir. Bu değerlendirme ders kitaplarının içeriğinin zenginliği, etkinliklerin çeşitliliği, kullanılan metinlerin öğrenci seviyesine uygunluğu ve dil öğrenimini destekleyen görsel ve işitsel materyallerin yeterliliği gibi kriterler doğrultusunda yapılmalıdır.

Anlam Dil Becerileri

Bu bölümde “el-Arabiyye-beyne-yedeyk” kitaplarının Arapçayı yabancı dil olarak öğretiminde anlam ve dil becerilerini (okuma ve dinleme) orta seviyede (B1-B2) değerlendirilmiştir.

Tablo 6

El-Arabiyye-beyne-yedeyk B1-B2 ders kitaplarında anlam dil becerileri

Üniteler	Okuma-anlama	Dinleme	Toplam
1.Sağlık Hizmeti	4	1	5
2.Yeniden yaratma	4	3	7
3.Evlilik	4	6	10
4.Şehirde yaşamak	4	5	9
5.Eğitim- Öğretim	4	3	7
6.Meslekler	4	3	7
7.Arapça	4	4	8
8.Ödüller	4	3	7
9.Dünya küçük bir köy	4	2	6
10.Temizlik	4	5	9
11.İslam	4	4	8
12.Gençler	4	3	7
13.İslam dünyası	4	2	6
14.Güvenlik	4	5	9
15.Kirililik	4	3	7
16.Enerji	4	4	8
Toplam	64	56	120

Bu tablo Arapça öğretiminde orta seviyede kullanılan ders kitaplarının anlam dil becerilerini kapsayan ünitelerin dağılımını göstermektedir. Her bir üniteye okuma-anlama ve dinleme becerilerine yönelik ders sayıları belirtilmiştir. Toplam sütunu ise her ünitenin okuma-anlama ve dinleme derslerinin toplamını ifade eder.

Tabloya baktığımızda iki temel dil becerisinin (okuma-anlama ve dinleme) tüm ünitelerde var olduğu görülmektedir. Bu iki beceri genel olarak orta seviye (B1-B2) kitaplarının ünitelerinde toplam 120 defa işlenmiştir. Aynı zamanda bu iki beceriden okuma- anlama becerisi dinleme becerisinden daha fazla işlenmiştir.

Bu tablo öğretim sürecinde her bir ünitenin dil becerileri açısından nasıl yapılandırıldığını ve öğrencilere sunulan okuma ve dinleme materyallerinin sayısal dağılımını net bir şekilde göstermektedir. Bu sayede, dil öğretiminde denge sağlanmış olup, öğrencilere hem okuma hem de dinleme becerilerinde gelişim fırsatı sunulmaktadır.

Okuma-anlama becerisi

Yabancı dil olarak Arapça öğretiminde kullanılan ders kitaplarının orta seviyesinde (B1-B2) okuma-anlama becerisi her üniteye yer almıştır. Yani okuma-anlama becerisi toplam olarak her iki kitapta 64 defa işlenmiştir.

Dinleme becerisi

Yabancı dil olarak Arapça öğretiminde kullanılan ders kitaplarının orta seviyesinde (B1-B2) dinleme becerisi her üniteye yer almıştır. Yani dinleme becerisi her iki kitapta toplam 56 defa işlenmiştir.

Anlatım Dil Becerileri

Arapça öğretimi ders kitaplarında temel dil becerilerinden anlatım becerilerinin bulunması gerekmektedir. Arapçanın yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarının (“el-Arabiyye-beyne-yedeyk”) orta seviye kitaplarında anlatım dil becerileri (yazma ve konuşma) belirlenmiş ve değerlendirilmiştir.

Tablo 7

El-Arabiyye-beyne-yedeyk B1-B2 ders kitaplarında anlatım dil becerileri

Üniteler	Yazma	Konuşma	Toplam
1.Sağlık Hizmeti	5	2	7
2.Yeniden yaratma	3	3	6
3.Evlilik	5	1	6
4.Şehirde yaşamak	5	4	9
5.Eğitim- Öğretim	7	4	11
6.Meslekler	8	2	10
7.Arapça	5	3	8
8.Ödüller	6	4	10
9.Dünya küçük bir köy	4	2	6
10.Temizlik	7	4	11
11.İslam	8	3	11
12.Gençler	4	2	6
13.İslam dünyası	3	2	5
14.Güvenlik	6	4	10
15.Kirlilik	5	4	9
16.Enerji	7	3	10

Toplam	88	47	135
---------------	-----------	-----------	------------

Bu tablo Arapça öğretiminde kullanılan orta seviye ders kitaplarının anlatım dil becerilerini içeren üniteleri ve bu ünitelerdeki yazma ve konuşma becerilerinin dağılımını göstermektedir. Tabloda toplam 16 ünite yer almakta olup her bir üniteye yazma ve konuşma becerilerine ayrılan ders saati veya etkinlik sayısı belirtilmiştir.

Toplamda, yazma becerilerine 88 saat, konuşma becerilerine ise 47 saat ayrılmıştır. Toplamda 135 saat ders süresi bu becerilerin geliştirilmesine yönelik planlanmıştır.

Bu dağılım, öğretim programında yazma becerilerine daha fazla ağırlık verildiğini göstermektedir. Her ünite ilgili konunun hem yazma hem de konuşma becerilerini geliştirecek şekilde yapılandırılmıştır, böylece öğrencilerin dil kullanımında dengeli bir gelişim sağlaması amaçlanmıştır.

Yazma becerisi

Yabancı dil olarak Arapça öğretiminde kullanılan ders kitaplarının orta seviyesinde (B1-B2) yazma becerisinin kazandırılmaya çalışıldığı görülmüştür. Bu beceri her iki kitapta 88 defa işlenmiştir.

Konuşma becerisi

Yabancı öğrencilerin Arapça konuşma becerilerini geliştirmek için farklı etkileşimli aktiviteler, rol oynamalar, tartışmalar ve sunumlar gibi çeşitli konuşma uygulamaları kullanılabilir.

Orta seviye (B1-B2) Arapça ders kitaplarında konuşma becerisi temel dil becerilerinden biri olmasına rağmen 16 üniteye toplam 47 kez işlenmiştir. Bu, diğer temel becerilerin aksine daha az vurgulanmış bir beceridir.

El-Arabiyye-Beyne-Yedeyk (B1-B2) Orta Seviyesinin Dil bilgisi Kapsamında Değerlendirilmesi

Yabancı dil olarak Arapça dil bilgisinin öğrencilere öğretiminde kullanılan araçlardan biri de ders kitaplarıdır. “El-Arabiyye-beyne-yedeyk” ders kitaplarının orta seviyesinde (B1-B2) dil bilgisinin öğretimi değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu ders kitaplarında her üniteye farklı dil bilgisi konuları işlenmektedir.

Dil bilgisi sadece yazılı formatta değil, konuşma ve dinleme pratiği için de önemlidir. Arapça ders kitapları, öğrencilerin dil bilgisi kurallarını kullanarak iletişim yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olabilir.

Tablo 8

El-Arabiyye-beyne-yedeyk B1-B2 ders kitaplarında dil bilgisi

Üniteler	Dil bilgisi
1.Sağlık Hizmeti	5
2.Yeniden yaratma	4
3.Evlilik	5
4.Şehirde yaşamak	5
5.Eğitim- Öğretim	5
6.Meslekler	5

7.Arapça	3
8.Ödüller	4
9.Dünya küçük bir köy	5
10.Temizlik	3
11.İslam	5
12.Gençler	4
13.İslam dünyası	4
14.Güvenlik	5
15.Kirililik	3
16.Enerji	4
Toplam	69

Bu tablo orta seviyede Arapça öğretiminde kullanılan ders kitaplarının dil bilgisi ünitelerini ve her bir üniteye yer alan dil bilgisi konularının sayısını göstermektedir. Her bir ünite belirli bir konu başlığı altında toplanmıştır ve bu konu başlıklarına göre ilgili dil bilgisi konuları işlenmiştir.

Tablonun genel toplamında, orta seviye Arapça öğretiminde kullanılan ders kitaplarının her biri farklı temalar etrafında toplanmış ve toplamda 69 dil bilgisi konusu işlenmiştir. Bu çeşitlilik, öğrencilere geniş bir kelime dağarcığı ve dil bilgisi kuralları seti sunarak, onların Arapça dil yeterliliklerini artırmayı amaçlamaktadır.

Sonuç ve Tartışma

Yabancı dil olarak Arapçanın öğretiminde kullanılan ders kitaplarının B1-B2 seviyelerinde değerlendirilmesi, dil öğretimi süreçlerinin etkinliğini ve öğrenci başarısını doğrudan etkileyen önemli bir unsurdur. Bu değerlendirme, kullanılan ders materyallerinin dil yapısını, kültürel unsurları ve temel dil becerilerini ne derece kapsayıcı ve etkili bir şekilde sunduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmalara göre, “*El-Arabiyye Beyne Yedeyk*” kitapları, dil bilgisi kurallarını yapılandırılmış bir biçimde sunmakta ve kelime hazinesini tematik olarak genişletmektedir. Bu bulgu, Kırmızı (2018) ve Albirini’nin (2014) dil bilgisi ve kelime öğretimindeki başarıları yönündeki tespitleriyle örtüşmektedir. Her üniteye dil bilgisi açıklamaları, örnek cümleler ve alıştırmalar yer almakta, öğrencilerin gramer yapılarını pekiştirmesine katkı sağlamaktadır.

Konuşma becerisinin geliştirilmesi noktasında kitapların eksik kaldığı gözlemlenmiştir. Her ne kadar diyaloglar ve soru-cevap etkinlikleri bulunsun da serbest konuşma etkinlikleri sınırlıdır. Yılmaz ve Demir (2019) tarafından da belirtildiği üzere, öğrencilerin günlük hayatta karşılaşabileceği iletişimsel durumları içeren pratik konuşma etkinliklerine daha fazla yer verilmesi gerektiği görülmektedir.

Seride, Arap kültürü ve İslam medeniyetine dair zengin içerikler yer almaktadır. Yılmaz ve Demir’in (2019) vurguladığı kültürel çeşitlilik bu seride de gözlemlenmiştir. Ancak bu kültürel bilgilerin öğrencilere daha çok bilgi aktarımı şeklinde sunulduğu, eleştirel düşünme ve tartışma ortamı oluşturacak etkinliklerin sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Kültürel unsurların, iletişimsel ve üretken dil becerilerine daha bütünleşmiş bir şekilde sunulması, öğrenmeyi daha etkili kılabilir.

Albirini (2014) tarafından dile getirilen dört beceriyi bütünleştirme eksikliği, “*El-Arabiyye Beyne Yedeyk*” serisinde de gözlemlenmiştir. Özellikle okuma ve dinleme etkinliklerine ağırlık verilmişken, yazma ve konuşma etkinliklerinin nispeten daha az yer aldığı görülmektedir. Yazma etkinlikleri çoğunlukla cümle tamamlama, kısa paragraf yazma gibi yapılandırılmış alıştırmalarla sınırlı kalmaktadır. Serbest yazma ve yaratıcı üretim çalışmaları eksik kalmaktadır.

B1-B2 seviyesinde kullanılan ders kitaplarının analizine göre, dil bilgisi konuları (ettirgen ve edilgen fiiller, cümle yapıları, isim tamlamaları ve zarflar gibi) öğrencilere detaylı ve işlevsel bir şekilde aktarılmaktadır. Öğrencilerin öğrenme sürecinde aktif rol almaları sağlanmakta, dil bilgisi konuları pratik uygulamalarla desteklenmektedir. Bu sayede öğrenciler, teorik bilgilerini gerçek hayat bağlamında kullanabilme fırsatına sahip olmaktadır.

Kitaplarda, her iki üniteye bir yer alan ‘kendini test et’ bölümleri, dil bilgisi ve temel dil becerilerini ölçmeye yönelik etkili bir araç olarak öne çıkmaktadır. Kitapların içeriğinde, okuma-anlama becerileri ağırlıklı olarak işlenmekte ve ardından gelen konuşma ve yazma etkinlikleriyle bu beceriler desteklenmektedir. Ancak dinleme becerileri ile ilgili etkinliklerin görece daha az yer bulması, diğer dil becerilerinin geliştirilmesi sürecinde dinlemenin yeterince vurgulanmadığını göstermektedir. Bu durum, dinleme becerilerine yönelik daha kapsamlı etkinliklerin geliştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

B1-B2 seviyesindeki Arapça ders kitapları, anlaşılabilir bir dil kullanılarak hazırlanmış ve içerik bakımından zengin materyaller içermektedir. Okuma-anlama ve dil bilgisi konuları açık bir dille işlenmiş olup, dilin pratik kullanımı ile öğrencilerin temel dil becerilerini geliştirme arasında bir denge sağlanmıştır. Bununla birlikte, Arap kültürü ve dilin zenginliklerine yeterince yer verilmesi, öğrencilerin dil öğrenirken kültürel bağlamı da anlamalarını kolaylaştıracaktır.

Sonuç olarak, “*El-Arabiyye Beyne Yedeyk*” B1-B2 seviyesindeki ders kitapları, dil bilgisi ve beceri gelişimi açısından dengeli bir yapıya sahiptir. Bununla birlikte, dinleme becerilerine daha fazla yer verilmesi ve kültürel unsurların daha kapsamlı bir şekilde işlenmesi, dil öğretiminin daha bütüncül ve etkili olmasına katkı sağlayacaktır.

Öneriler

Arapçanın yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarının değerlendirilmesi, etkili bir dil öğrenme sürecinin oluşturulmasında önemli bir adımdır. Bu bağlamda, *El-Arabiyye-Beyne-Yedeyk* (B1-B2) seviyesindeki ders kitapları için bazı temel öneriler şunlardır:

1. Kitap, öğrencilerin dil bilgisini geliştirip kelime dağarcığını genişletecek çeşitli konu başlıkları eklenmelidir. Dil yapıları ve içerik karmaşıklığı, öğrencilerin seviyesine uygun bir şekilde düzenlenmeli ve adım adım ilerleyen bir yapı sunulmalıdır.
2. Dinleme, konuşma, okuma ve yazma olmak üzere dört temel dil becerisini geliştirecek etkinlikler dengeli bir şekilde sunulmalıdır. Her beceriye eşit düzeyde önem verilerek öğrencilerin eksiksiz bir dil yetkinliği kazanması sağlanmalıdır.

3. Kitapta, öğrencilere öğrendiklerini aktif bir şekilde uygulama fırsatı sunan etkileşimli pratikler ve örnek cümleler yer almalıdır. Bu tür etkinlikler, öğrencilerin dili kullanarak öğrenmesini pekiştirir.
4. Öğrencilerin seviyelerine ve gelişim hızlarına uygun, farklı zorluk seviyelerinde metinler, diyaloglar ve aktiviteler içermelidir. Böylece öğrenciler, daha karmaşık dil yapılarına adım adım hazırlanır.
5. Kitapta, günlük yaşamdan ve kültürel bağlamlardan alınmış özgün metinler bulunmalıdır. Bu tür metinler, öğrencilerin öğrendikleri dili gerçek dünyada etkili bir şekilde kullanmalarına yardımcı olur.
6. Kitap, öğretmenler için rehberlik sağlayacak materyaller ve öğrencilerin bireysel çalışmalarını destekleyecek ek aktiviteler içermelidir. Bu hem sınıf içinde hem de dışında öğrenme sürecini güçlendirir.
7. Ders kitabı, görsel, işitsel ve kinestetik gibi çeşitli öğrenme stillerini kapsayacak şekilde tasarlanmalıdır. Böylece her öğrencinin öğrenme tarzına hitap ederek dil öğrenimini daha etkili hale getirir.

Kaynakça

- Albirini, A. (2014). The role of communicative approaches in teaching Arabic as a foreign language. *Journal of Arabic Language Teaching*, 1(1), 22-34.
- Çerçi, A. (2016). 6. sınıf Türkçe dersi öğrenci çalışma kitabının etkinliği oluşturan unsurlar bakımından değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(4), 1984-1998.
- Demirel, Ö. (1993). *Yabancı dil öğretimi ilkeler, yöntemler, teknikler* (3rd ed.). Usem Yayınları.
- Demirel, Ö. (1999). *Öğretmen el kitabı*. Pegem A Yayınları.
- Demirel, Ö. (2007). *Öğretim ilke ve yöntemleri (Öğretme sanatı)* (1st ed.). Pegem A Yayıncılık.
- Halis, İ. (2002). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Nobel Yayınları.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar-İlkeler-Teknikler* (23. baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kılıç, A., ve Serdal, S. (2011). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*. Pegem A Yayıncılık.
- Kırmızı, S. (2018). Arapça öğretim materyallerinin değerlendirilmesi. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 123-135.
- Kolaç, E. (2003). İlköğretim dördüncü sınıf Türkçe ders kitaplarının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 105-137.
- Küçükahmet, L. (2011). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Maksudoğlu, M. (2018). *Arapça dil bilgisi* (5th ed.). Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları.
- Özbay, M. (2003). Türkçe öğretiminde hedef-araç ilişkisinin ders kitabı örneğinde değerlendirilmesi. *TÜBAR*, 13, 89-112.

- Şahin, M. (2012). Ders kitaplarının mesaj tasarımı ilkeleri açısından değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 129-154.
- Tüm, G., ve Ceyhan Bingöl, Z. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının temel işlevleri. *Turkish Studies*, 12(34), 429-444. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.12654>.
- Yalçın, S. (1994). Metinden öğrenme ilkelerine göre hazırlanan ders kitabının öğrenci erişimine etkisi (Unpublished doctoral dissertation). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (9. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, M., ve Demir, A. (2019). B1-B2 seviyesindeki Arapça ders kitaplarının kültürel içerik açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(3), 89-102.

Etik Kurul Beyanı

Çalışmanın Arabiyye-beyne-yedeyk B1-B2 ders kitaplarının değerlendirilmesi yoluyla yürütüldüğü için etik kurul iznine tabi değildir. Çalışmanın tüm sürecinde Committee on Publication Ethics (COPE)' tarafından belirlenen kurallara uyulmuştur.